

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

НЯНЬКО Віталій Миколайович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-8674-506X>
niankovm@khmnu.edu.ua

ЙОЛКІН Андрій Миколайович

аспірант кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0000-0230-7864>
andrijolkin@gmail.com

ЯРЕМЧУК Олександр Володимирович

аспірант кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0000-6726-6063>
oleksandryaremchuk77@gmail.com

ДОВГА Анастасія Віталіївна

здобувач кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
Dovha_1@gmail.com

Інституційне забезпечення кадрової безпеки підприємницьких структур є надзвичайно актуальним питанням, особливо в умовах постійних змін законодавства та викликів, пов'язаних із військовим станом в Україні. У статті досліджено основні законодавчі акти, що регулюють кадрову безпеку в Україні, до яких належать: Конституція України, Кодекс законів про працю, ЗУ «Про охорону праці», ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», ЗУ «Про оплату праці», ЗУ «Про зайнятість населення», ЗУ «Про захист персональних даних», ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», ЗУ «Про колективні договори і угоди», ЗУ «Про відпустки», ЗУ «Про професійний розвиток працівників», ЗУ «Про охорону здоров'я», ЗУ «Про соціальний діалог в Україні», ЗУ «Про страхування». Ці законодавчі акти забезпечують комплексний підхід до регулювання кадрової безпеки на підприємстві. Крім того, у статті наведено у графічному вигляді концепцію управління кадровою безпекою підприємства, що ґрунтується на системному підході до забезпечення стабільності, захисту та розвитку кадрового потенціалу. Зазначена концепція включає загальні положення (зокрема безпеку, персонал підприємства, кадрові ризики та конфіденційність інформації), принципи управління кадровою безпекою (зокрема системності, адаптивності, безперервності, прозорості, відповідності законодавству), цілі (захист від кадрових ризиків, забезпечення стабільності кадрового складу, підвищення кваліфікації та розвиток працівників, забезпечення ефективної комунікації та взаємодії, розвиток лояльності працівників та корпоративної культури, забезпечення соціальної та правової захищеності працівників), складові кадрової безпеки (антиконфліктну, життєдіяльність, здоров'я, інтелектуальну, інформаційну, кар'єрну, пенсійно-страхову, професійну, психологічну, соціально-мотиваційну, технологічну, фізичну, фінансову), об'єкти захисту (персонал підприємства та його дії, інформаційні ресурси, соціально-психологічний клімат, репутацію, об'єкти інтелектуальної власності), правове забезпечення.

Ключові слова: безпека, кадрова безпека, управління кадровою безпекою, законодавчі акти, концепція, принципи, об'єкти захисту.

INSTITUTIONAL ENSURING PERSONNEL SECURITY OF BUSINESS STRUCTURES

NIANKO Vitalii, YOLKIN Andriy, YAREMCHUK Olexandr, DOVHA Anastasiya

Khmelnytskyi National University

The management of personnel security in a modern enterprise is an extremely urgent issue, especially in the conditions of constant changes in legislation and challenges related to the state of war in Ukraine. The article examines the main legislative acts regulating personnel security in Ukraine, which include: the Constitution of Ukraine, the Labor Code, the Law "On Labor Protection", the Law "On Mandatory State Social Insurance", the Law "On Labor Compensation", ZU "On employment of the population", ZU "On personal data protection", ZU "On the basic principles of ensuring cyber security of Ukraine", ZU "On collective contracts and agreements", ZU "On vacations", ZU "On professional development of employees", ZU "On health care", ZU "On social dialogue in Ukraine", ZU "On insurance". These legislative acts provide a comprehensive approach to the regulation of personnel security at the enterprise. In addition, the article presents in graphic form the concept of personnel security management of the enterprise, which is based on a systematic approach to ensuring stability, protection and development of personnel potential. The specified concept includes general provisions (in particular, security, enterprise personnel, personnel risks and information confidentiality), principles of personnel security management (in particular, systematicity, adaptability, continuity, transparency, compliance with legislation), goals (protection against personnel risks, ensuring the stability of personnel, increasing qualifications and development of employees, provision of effective communication and interaction, development of employee loyalty and corporate culture, provision of social and legal protection of employees), components of

personnel security (anti-conflict, vital activity, health, intellectual, informational, career, pension and insurance, professional, psychological, social-motivational, technological, physical, financial), objects of protection (enterprise personnel and its actions, information resources, social-psychological climate, reputation, objects of intellectual property), legal protection.

Key words: security, personnel security, personnel security management, legislative acts, concept, principles, objects of protection.

НЯНЬКО, В., ЙОЛКІН, А., ЯРЕМЧУК, О., & ДОВГА, А. (2024). ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР. *Development Service Industry Management*, (1), 268–273. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(38\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(38))

NIANKO, V., YOLKIN, A., YAREMCHUK, O., & DOVHA, A. (2024). INSTITUTIONAL ENSURING PERSONNEL SECURITY OF BUSINESS STRUCTURES. *Development Service Industry Management*, (1), 268–273. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(38\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(38))

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Кадрова безпека є критично важливим аспектом для будь-якого підприємства, оскільки людський ресурс є основою ефективного функціонування бізнесу. Кадрова безпека є невід'ємною складовою економічної безпеки підприємства. В умовах сучасного ринку та нестабільної економічної ситуації, особливо в умовах військового стану, питання кадрової безпеки набувають особливої актуальності. Втрата кваліфікованих працівників, зниження морального духу, конфлікти всередині колективу та інші кадрові проблеми можуть суттєво вплинути на стабільність та розвиток підприємства. Управління кадровою безпекою на підприємстві потребує розуміння правового забезпечення такого процесу, захисту працівників та ресурсів, дотримання принципів верховенства права. Реалізація концепції управління кадровою безпекою потребує розробки чітких політик та процедур, призначення відповідальних осіб, регулярного навчання працівників, впровадження системи мотивації, використання сучасних технологій управління та постійного контролю. Це дозволяє забезпечити стабільність та ефективність роботи підприємства, підвищити мотивацію працівників та мінімізувати ризики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Останні дослідження показують, що підходи до управління кадровою безпекою змінюються, враховуючи нові виклики та загрози. Дослідження науковців та публікації з кадрової безпеки підкреслюють важливість системного підходу, що включає різноманітні аспекти від фізичної безпеки до інформаційної та психологічної підтримки. Питання пов'язанні з управлінням кадровою безпекою висвітлюється у працях Алькеми В., Ареф'євої О., Живко З., Кондратьєвої С., Логінової Н., Назарової Г., Рудої Т., Рудніченка Є., та інших науковців.

Не зважаючи на значну кількість публікацій з питань управління кадровою безпекою, сучасні виклики та швидкі зміни в бізнес-середовищі вимагають постійного вдосконалення підходів і стратегій у цьому напрямі.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження законодавчих актів, що регулюють кадрову безпеку в Україні, принципів та об'єктів захисту кадрової безпеки підприємства, а також виділення ключових елементів концепції управління кадровою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу.

Управління кадровою безпекою підприємства потребує знання нормативної бази її регулювання. Правове регулювання кадрової безпеки на українських підприємствах базується на використанні нормативних актів, що регулюють трудові відносини, стосуються захисту персональних даних, охорони праці тощо.

Основні законодавчі акти, що забезпечують регулювання кадрової безпеки в Україні представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Основні законодавчі акти, що регулюють кадрову безпеку в Україні

Назва законодавчого акту	Характеристика
1	2
Конституція України	Ст. 43. Право на працю. Ст. 44. Працюючі, мають право на страйк для захисту власних інтересів. Ст. 45. Працюючі, мають право на відпочинок. Ст. 46. Громадяни мають право на соціальний захист
Кодекс законів про працю	Основний нормативний акт, що регулює трудові відносини в Україні. Визначає права та обов'язки працівників і роботодавців, правила укладення трудових договорів, умови праці, порядок вирішення трудових спорів тощо, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Трудовий договір. Р. 3. Робочий час. Р. 4. Час відпочинку. Р. 5. Оплата праці. Р. 6. Гарантії та компенсації. Р. 7. Дисциплінарна відповідальність. Р. 8. Охорона праці. Р. 9. Соціальне страхування. Р. 10. Колективні договори і угоди. Р. 11. Розгляд трудових спорів

1	2
ЗУ «Про охорону праці»	Регулює питання охорони праці, встановлює вимоги до безпеки і гігієни праці, обов'язки роботодавців щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Гарантії прав на охорону праці. Р. 3. Організація охорони праці. Р. 4. Стимулювання охорони праці. Р. 5. Нормативно-правові акти з охорони праці. Р. 6. Державне управління охороною праці. Р. 7. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Р. 8. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Р. 9. Прикінцеві положення
ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	Визначає загальні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючим громадянам щодо соціального захисту, тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, нещасного випадку на виробництві професійного захворювання, охорони їх життя та здоров'я, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку. Р. 3. Права, обов'язки та відповідальність роботодавця як страхувальника і застрахованих осіб. Р. 4. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Р. 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Р. 6. Контроль та нагляд у сфері соціального страхування. Р. 7. Прикінцеві та перехідні положення
ЗУ «Про оплату праці»	Встановлює правові основи організації та регулювання оплати праці, права працівників на оплату праці, гарантії і компенсації, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Державне регулювання оплати праці. Р. 3. Договірне регулювання оплати праці. Р. 4. Права працівника на оплату праці та їх захист. Р. 5. Заключні положення
ЗУ «Про зайнятість населення»	Визначає основні принципи державної політики у сфері зайнятості населення, порядок працевлаштування, права і обов'язки безробітних, соціальні гарантії, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Державна політика у сфері зайнятості населення. Р. 3. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції. Р. 4. Сприяння зайнятості населення. Р. 5. Професійна орієнтація та професійне навчання. Р. 6. Послуги посередництва у працевлаштуванні. Р. 7. Застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні. Р. 8. Безробіття. Р. 9. Соціальний діалог на ринку праці. Р. 10. Контроль і відповідальність у сфері зайнятості населення. Р. 11. Прикінцеві та перехідні положення
ЗУ «Про захист персональних даних»	Регулює правові відносини, пов'язані із обробкою і захистом персональних даних, та спрямований на захист свобод і основоположних прав людини та громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних
ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»	Визначає правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі, основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері кібербезпеки, повноваження державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у цій сфері, основні засади координації їх діяльності із забезпечення кібербезпеки
ЗУ «Про колективні договори і угоди»	Регулює питання укладення і виконання колективних договорів та угод, що визначають взаємовідносини між працівниками і роботодавцями, умови праці, оплату праці, соціальні гарантії, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Колективні переговори. Р. 3. Колективні угоди. Р. 4. Колективні договори. Р. 5. Повідомна реєстрація колективних угод, договорів, статистичні дані про укладанні колективні договори, зміни і доповнення до колективних угод, договорів, відповідальність сторін колективних угод, договорів, вирішення спорів. Р. 6. Прикінцеві та перехідні положення
ЗУ «Про відпустки»	Визначає види відпусток, порядок надання і тривалість відпусток, права працівників на відпустки, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Щорічні відпустки. Р. 3. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Відпустка для підготовки та участі в змаганнях. Додаткова відпустка окремим категоріям громадян та постраждалим учасникам Революції Гідності. Р. 4. Соціальні відпустки. Р. 5. Оплата відпусток. Р. 6. Відпустка без збереження заробітної плати. Р. 7. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про відпустки та відповідальність за його порушення. Р. 8. Заклучні положення
ЗУ «Про професійний розвиток працівників»	Регулює питання професійного навчання та підвищення кваліфікації працівників, права і обов'язки працівників та роботодавців у сфері професійного розвитку, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Професійне навчання працівників. Р. 3. Атестація працівників. Р. 4. Фінансування заходів із забезпечення професійного розвитку працівників. Р. 5. Прикінцеві положення
ЗУ «Про охорону здоров'я»	Встановлює правові, економічні та соціальні основи охорони здоров'я в Україні, визначає права і обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я, організацію медичної допомоги, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Права та обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я. Р. 3. Основи організації охорони здоров'я. Р. 4. Забезпечення здорових і безпечних умов життя. Р. 5. Прикінцеві положення
ЗУ «Про соціальний діалог в Україні»	Встановлює правові основи організації та проведення соціального діалогу між працівниками, роботодавцями та державою, порядок укладення угод на різних рівнях
ЗУ «Про страхування»	Регулює питання страхування, в тому числі медичного страхування, страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, і включає: Р. 1. Загальні положення. Р. 2. Діяльність на ринку страхування. Р. 3. Початок діяльності із страхування. Р. 4. Вимоги щодо здійснення діяльності із страхування. Р. 5. Система управління страховика. Р. 6. Вимоги щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика. Р. 7. Облік, звітність, зовнішній аудит, розкриття інформації. Р. 8. Реорганізація страховика. Р. 9. Передача страхового портфеля. Р. 10. Тимчасова адміністрація. Р. 11. Вихід страховика з ринку. Р. 12. Реалізації страхових та перестрахових продуктів. Р. 13. Вимоги до укладання та виконання договорів страхування. Р. 14. Державне регулювання та нагляд за діяльністю на ринку страхування. Р. 15. Прикінцеві та перехідні положення

*сформовано за [1, 2, 3-13]

Ці законодавчі акти забезпечують комплексний підхід до регулювання кадрової безпеки на підприємстві, та захищають права працівників, створюють умови для ефективної та безпечної праці.

Кадрова безпека є критично важливим елементом загальної системи менеджменту підприємства, що забезпечує стабільність, ефективність та стійкий розвиток організації [14-16]. Вона включає в себе заходи,

спрямовані на захист, збереження та розвиток кадрового потенціалу, що є основою конкурентоспроможності та довгострокового успіху підприємства.

Концепція управління кадровою безпекою підприємства включає системний підхід до забезпечення стабільності, захисту та розвитку кадрового потенціалу. Розглянемо ключові елементи цієї концепції (рис. 1).

До принципів на яких базується управління кадровою безпекою підприємства належать:

- а) системність – інтеграція кадрової безпеки у загальну систему управління підприємством;
- б) адаптивність – гнучкість у реагуванні на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища;
- в) безперервність – постійний моніторинг та вдосконалення системи управління кадровою безпекою;
- г) прозорість – відкритість та доступність інформації щодо кадрової політики та заходів з управління кадровою безпекою;
- д) відповідність законодавству – дотримання всіх вимог трудового законодавства та нормативних актів.

Рис. 1. Ключові елементи концепції управління кадровою безпекою підприємства

Основними об'єктами захисту в межах управління кадровою безпекою є:

- а) персонал підприємства (захист працівників від загроз, забезпечення безпечних та комфортних умов праці, контроль за дотриманням трудової дисципліни, підтримка навчання працівників та їх професійному розвитку, створення системи мотивації) та його дії (моніторинг та оцінка дій працівників, впровадження політик та процедур, проведення навчань з безпеки та етики);
- б) інформаційні ресурси (захист персональних даних працівників, захист внутрішньої документації та комерційної таємниці, захист інформаційних систем від несанкціонованого доступу);
- в) соціально-психологічний клімат (підтримка норм поведінки та цінностей, формування сприятливого психологічного клімату, попередження та вирішення конфліктів, проведення заходів та тренінгів з управління конфліктами);
- г) репутація (підтримка позитивного іміджу підприємства, забезпечення задоволеності працівників умовами праці, дотримання етичних норм у взаємовідносинах, управління соціальною відповідальністю);
- д) об'єкти інтелектуальної власності (захист патентів та авторських прав, торгових марок та комерційних секретів, контроль за використанням ноу-хау всередині підприємства).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Кадрова безпека є важливим аспектом діяльності будь-якого підприємства, що включає заходи з захисту прав та інтересів працівників, забезпечення безпечних умов праці, захисту конфіденційної інформації тощо. Законодавче регулювання кадрової безпеки в Україні забезпечується через низку нормативних актів, що регулюють трудові відносини, охорону праці, захист персональних даних та інші аспекти.

Управління кадровою безпекою підприємства включає системний підхід до виявлення, оцінки та мінімізації ризиків. Концепція управління кадровою безпекою підприємства базується на загальних положеннях, принципах та цілях управління кадровою безпекою, складових, об'єктах захисту, правовому забезпеченні. Ця концепція дозволяє забезпечити стабільність та безпеку працівників, підвищити їх мотивацію та продуктивність, а також мінімізувати ризики підприємства, що пов'язані з людським фактором, однак залишається низка проблемних аспектів, які потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Література

1. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про відпустки: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
5. Про зайнятість населення: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
6. Про захист персональних даних: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
7. Про оплату праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.
9. Про охорону здоров'я: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
10. Про охорону праці: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
11. Про професійний розвиток працівників: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-VI#Text>.
12. Про соціальний діалог в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>.
13. Про страхування: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
14. Havlovska N. Innovative Approach to Assessing Safety Culture in Enterprise Personnel Management System / N. Havlovska, S. Matiukh, L. Mykhalchyshyna, Y. Stavska, Y. Rudnichenko, V. Prytys // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2022. – Vol. 11(3). – P. 1083-1092.
15. Illiashenko O. Improving accounting-analytical processes of personnel management in the context of relevant threats and risks for an enterprise economic security system / O. Illiashenko, O. Zhehus, L. Matviychuk, V. Lopatovskiy, Y. Rudnichenko, N. Havlovska // International Journal of Scientific & Technology Research – 2020. – Vol.9, Issue 4. – P. 105-110.

16. Kryvdyk V. Implementation of Modern Management Technologies in Enterprise Economic Security / V. Kryvdyk, Y. Rudnichenko, N. Havlovska, S. Matiukh, V. Harbusiuk, O. Samborska // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2023. – Vol. 12(4). – P.2137-2143.

References

1. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Pro vidpustky: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrany [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
5. Pro zainiatist naselennia: Zakon Ukrany [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
6. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
7. Pro oplatu pratsi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.
9. Pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
10. Pro okhoronu pratsi: Zakon Ukrany [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
11. Pro profesiyni rozvytok pratsivnykiv: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-VI#Text>.
12. Pro sotsialnyi dialoh v Ukraini: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>.
13. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
14. Havlovska N. Innovative Approach to Assessing Safety Culture in Enterprise Personnel Management System / N. Havlovska, S. Matiukh, L. Mykhalchyshyna, Y. Stavska, Y. Rudnichenko, V. Prytys // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2022. – Vol. 11(3). – P. 1083-1092.
15. Illiashenko O. Improving accounting-analytical processes of personnel management in the context of relevant threats and risks for an enterprise economic security system / O. Illiashenko, O. Zhehus, L. Matviychuk, V. Lopatovskyi, Y. Rudnichenko, N. Havlovska // International Journal of Scientific & Technology Research – 2020. – Vol.9, Issue 4. – P. 105-110.
16. Kryvdyk V. Implementation of Modern Management Technologies in Enterprise Economic Security / V. Kryvdyk, Y. Rudnichenko, N. Havlovska, S. Matiukh, V. Harbusiuk, O. Samborska // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2023. – Vol. 12(4). – P.2137-2143.